

SMJERNICE ZA SIGURNO I ODGOVORNO KORIŠTENJE INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE U ŠKOLI

Svi živimo s digitalnim tehnologijama koje su dio našeg svakodnevnog života. Primjena informacijsko-komunikacijske tehnologije u školi i izvan škole prilika je za učenje i stjecanje informatičkih kompetencija, ali i za izgradnju karaktera, a u tom procesu učenja i izgradnje važno je da svi sudionici u odgojno-obrazovnom procesu (nastavnici, stručni suradnici i roditelji) prihvate izazov učenja te vlastitim primjerom odgovornog ponašanja budu potpora mladima.

Za sigurno rukovanje IK tehnologijom i informacijama potrebno uspostaviti smjernice i pravila za njihovo korištenje kao i ponašanje njihovih korisnika.

Ovaj dokument daje praktične naputke – kratke smjernice za pametno, odgovorno i sigurno korištenje računalne opreme, interneta i mobilnih telefona u školi, izvanškolskim aktivnostima, ali i u slobodno vrijeme te polazi od odredaba:

- Opće uredbe o zaštiti podataka - Uredba (EU) 2016/679, GDPR
<https://azop.hr/images/dokumenti/626/opca-uredba.pdf>
- Pravilnika o kućnom redu škole

Cilj smjernica je povećanje sigurnosti rada i učenja u školi. Pravila prihvatljivog korištenja odnose se na sve aspekte sigurnosti, a primjenjuju se na cjelokupnu Školsku računalnu infrastrukturu (sva računala, mobilne i mrežne uređaje u školi). Pravila se odnose na sve osobe koje koriste školsku infrastrukturu.

Korištenje računalne opreme Škole

Djelatnici škole i učenici su korisnici školske informatičke opreme i mreže. Korisnici opremu trebaju koristiti u skladu s uputama administratora, ne smiju ju uništavati te neprimjereno koristiti.

Korisnici školskih računala se moraju ponašati odgovorno i u skladu s etičkim načelima i u stvarnom i u virtualnom svijetu. Prema drugim korisnicima moraju se ponašati pristojno, ne vrijeđati ih niti objavljivati neprimjerene sadržaje.

Korištenje mobilnih telefona u školi

Korištenje mobilnih telefona na nastavi/ za vrijeme nastavnog sata u učionici dopušteno je uz vođenje i nadzor nastavnika te ako je u funkciji odgojno-obrazovnog procesa.

Za vlastite potrebe učenici mogu koristiti mobitele za vrijeme odmora. Ako učenik koristi mobilni telefon za vrijeme nastave, a bez znanja i sudjelovanja nastavnika te ometa izvođenje nastave, dužan je na zahtjev nastavnika odmah isključiti mobitel. Za vrijeme pisanih provjera na zahtjev nastavnika učenici mobitele trebaju odložiti na predviđeno mjesto.

Korištenje interneta

Korisnici moraju imati na umu da sadržaji koji se nalaze na Internetu ne moraju biti provjereni niti istiniti. Zato sve činjenice koje nađu na Internetu moraju koristiti s oprezom. Učenici svakako trebaju koristiti informacije s Interneta u skladu s učiteljevim ili nastavnikovim uputama. Svi sadržaji koji se koriste kao izvor informacija za nastavu moraju se koristiti iz provjerenih izvora.

Od učenika se očekuje da prihvate filtriranje određenih sadržaja kao sigurnosnu mjeru, te ga ne smiju pokušati zaobići jer je ono postavljeno radi njihove sigurnosti, ali i sigurnosti svih drugih

učenika. Nadalje, zaobilaženje sigurnosnih postavki moglo bi ugroziti održavanje nastave. Ako učenik smatra da je određeni sadržaj neopravdano blokiran ili propušten može se obratiti svom učitelju ili nastavniku ili učitelju informatike. Ako učenici primijete neprimjerene, uznemirujuće ili sadržaje koji ugrožavaju njihovu sigurnost, o tome odmah trebaju obavijestiti svog profesora.

Učenici se moraju pridržavati i drugih uputa koje im mogu dati učitelji ili nastavnici, a koje imaju za cilj unaprjeđenje sigurnosti školske informatičke opreme i mreže.

Preporuke za korištenje interneta i mobitela

Kako bi nastavnici i stručni suradnici škole mogli kreativno i dobro primjenjivati informacijsko-komunikacijske tehnologije u odgojno-obrazovnom procesu važno je da su roditelji/ skrbnici upoznati s pozitivnim i negativnim aspektima korištenja mobilnih telefona i interneta te da svi zajedno radimo na podizanju razine medijske pismenosti društva u kojem živimo.

Nije preporučljivo prekidati svakodnevne poslove, obveze i aktivnosti svaki puta kada pametni telefoni javljaju da je stigla poruka ili se pojave obavijesti o novim objavama na društvenim mrežama koje koristimo.

Nije preporučljivo držati pametne telefone uz uzglavlje dok spavamo i većinu slobodnog vremena provoditi uz zaslone/ekrane te na taj način zanemarivati zdravlje i kondiciju, osobne odnose i obveze.

Prilikom korištenja i objavljivanja sadržaja na Internetu, uputno je da se korisnici pridržavaju sljedećih naputaka:

- *odgovornost za sadržaje* - svi korisnici, a posebice učenici, moraju znati da su odgovorni za sve što pišu, objavljuju ili komentiraju na Internetu. Uvijek moraju imati na umu da i njihova privatna aktivnost u društvenim medijima može utjecati na školske rezultate. Učenici mogu gledati sve učiteljske aktivnosti na Internetu, ali i obrnuto. Svaki korisnik je odgovoran i za sve neželjene posljedice korištenja Interneta. Kako bi se izbjegle neugodne/neželjene situacije predložimo korisnicima da u svakoj situaciji, gdje god bili i o kojoj god temi objavljivali sadržaje, dobro razmisle o sadržaju koji objavljuju.
- *potpisivanje* - odgovorni korisnici svojim potpisom stoje iza sadržaja koje objave na Internetu. Korisnike se potiče da se, gdje god smatraju primjerenim, predstavle svojim imenom. Time nastaje bolja društvena mreža kontakata, a i drugi korisnici će radije koristiti sadržaje iz poznatih izvora.
- *znanje o publici* - uputno je da svatko tko objavljuje sadržaje kroz društvene mreže i medije vodi brigu o publici koja će to čitati. Mogući posjetitelji mogu biti školski kolege, potencijalni poslodavci, suradnici itd.
- *razumijevanje koncepta zajednice* - društvene mreže (zajednice) postoje kako bi se njihovi članovi mogli međusobno podržavati. Zato svaki korisnik mora dobro balansirati između privatnih i školskih informacija koje dijeli s drugima. Vrlo važnu ulogu u razvoju i osnaživanju zajednice imaju otvorenost i transparentnost. Takva zajednica ne potiče suparništvo, već suradnju i međusobno pomaganje.
- *poštivanje autorskih prava* - korisnike se potiče da potpisuju materijale koje su sami izradili, ali i da poštuju tuđe radove. Nipošto ne smiju tuđe radove predstavljati kao svoje, preuzimati zasluge za tuđe radove, niti nedozvoljeno preuzimati tuđe radove s Interneta. Korištenje tuđih materijala s Interneta mora biti citirano, obavezno navodeći autora korištenih materijala.

- *čuvanje vlastite i tuđe privatnosti* - korisnici moraju biti pažljivi koje svoje osobne podatke objavljuju na Internetu jer time utječu na svoju sigurnost i zaštitu svoje privatnosti. Nadalje, korisnici moraju biti svjesni činjenice da kad se jednom podatak pojavi na Internetu više ga nije moguće jednostavno ukloniti.
- *umjerenost u korištenju* - vrlo je bitno dobro uravnotežiti vrijeme odvojeno za korištenje Interneta, s drugim oblicima nastave, učenja i odmora.

Jednako kao u stvarnom životnom okružju, u virtualnom prostoru i na društvenim mrežama kojima pristupamo preko pametnih telefona ili računala u školi ili izvan škole poželjno je lijepo i kulturno ponašanje, a zabranjeno je i nije prihvatljivo poticanje agresije, širenje govora mržnje i netrpeljivosti, iznošenje neistina i klevetanje, vrijeđanje i ponižavanje po bilo kojoj osnovi, verbalna agresija, seksualno zlostavljanje ili bilo koji drugi oblik nasilja. Ako osoba izravno ili neizravno doživljava neki od oblika uznemiravanja i/li nasilnih i neprimjerenih ponašanja na internetu, nasilnika odmah treba prijaviti odnosno blokirati prijavom internetskoj policiji, kao i poduzeti dodatne sigurnosne mjere u postavkama. Više o sprječavanju neželjenih ponašanja na internetu možete pročitati na poveznicama:

http://www.carnet.hr/pravila_ponasanja_na_internetu_internet_bonton

<http://www.carnet.hr/abuse>

Najčešći rizici interneta i opasnosti od neznanja na internetu

- Igranje on-line igara i korištenje društvenih mreža – može biti i prostor u kojemu su prikrivaju različiti prevaranti ili izrabljivači tinejdžera.
- Otkrivanje i dijeljenje osobnih podataka kao što su lozinke, adresa i podaci o bankovnim računima ili detalji iz privatnog života.
- Bacanje, prodaja ili poklanjanje starih mobitela bez da su izbrisani svi podaci, odnosno vraćene tvorničke postavke.
- Preuzimanje ilegalnih, piratskih kopija aplikacija s interneta može sadržavati zloćudni softver. Virus se mogu skrivati u poveznicama na posebne dodatke za igru ili u obliku aplikacija.
- Pristupanje neprovjerenim mrežnim stranicama i otvaranje sadržaja čiji autor je nepoznat.
- Ovisnost o videoigrama – posebno on-line igranje, odražava se na raspoloženje, težinu, spavanje, socijalni razvoj, odnose i školski/ akademski uspjeh.
- Opasnost od lažnog predstavljanja i prijevare.

Istaknute i korisne poveznice:

www.medijskapismenost.hr

<https://www.cert.hr/>

https://ec.europa.eu/croatia/education/what_is_safety_on_internet_and_how_to_protect_personal_data_online_hr

Korištenje foto i video aplikacija u školi i izvan škole

Snimanje učenika, nastavnika i drugih zaposlenika škole nije dozvoljeno bez njihovog dopuštenja. U dogovoru s nastavnikom, učenici mogu koristiti foto i video aplikacije na nastavi u sklopu nastavnog sata, na izletima, ekskurzijama i drugim oblicima izvanučioničke nastave.

Fotografije i video materijali na kojima su zabilježeni učenici, a koji nastaju u sklopu školskih i izvanškolskih programa aktivnosti ne smiju se objavljivati na mrežnoj stranici škole bez pisane privole roditelja/učenika.

III. gimnazija,
Kušlanova 52
10000 Zagreb

Ako se na mrežnoj stranici škole objavi fotografija ili video koji je podatak o učeniku ili zaposleniku, a koji je objavljen bez privole učenika i zaposlenika, isti se mora povući sa stranice.

Zaštitu od nepoželjne objave osobnih podataka na školskoj mrežnoj stranici svi učenici i zaposlenici škole mogu ostvariti prijavom i podnošenjem zahtjeva za povlačenje objavljenih podataka/ povlačenje privole za objavu podataka službeniku za zaštitu osobnih podataka: <http://gimnazija-treca-zg.skole.hr/skola/kontakti>

Foto i video materijale koji nastanu u sklopu školskih i izvanškolskih aktivnosti, a koji sadrže podatke o nastavnicima ili drugim zaposlenicima škole, učenici i zaposlenici škole ne smiju dalje dijeliti i objavljivati na društvenim mrežama bez znanja i privole nastavnika odnosno drugih osoba koje su zabilježene u foto ili video materijalu.

ZAKLJUČAK: Svim sudionicima u odgojno-obrazovnom procesu preporučuje se kritičko promišljanje o načinu na koji koriste internet, a to podrazumijeva da svi sudionici odgojno-obrazovnog procesa trebaju biti dobro informirani o korištenju interneta i suvremenih digitalnih alata. Pravilo je da u virtualnom prostoru kao i u realnom životnom okruženju trebamo postaviti granice. Nikada ne treba neozbiljno i neodgovorno objavljivati osobne podatke na internetu jer na taj način čuvamo vlastiti integritet i sigurnost te preventivno djelujemo na sprječavanju manipulacija i zlouporabe osobnih podataka na internetu.